

Borszéki Judit

**A rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állományának idegen nyelvi ismeretei és
érdeklődése a nemzetközi határrendészeti tevékenységek iránt – Egy kérdőíves felmérés
tapasztalatai**

Absztrakt

A határrendészeti szakterületen folyó együttműködés és képzés egyre hangsúlyosabbá váló nemzetközi dimenziója indokolja, hogy az ehhez kapcsolódó tevékenységekhez szükséges idegen nyelvi kompetenciák meglétét is tanulmányozzuk. A jelen közlemény egy kérdőíves felmérés eredményeit adja közre. A kutatás arra kereste a választ, hogy a rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állománya milyen idegen nyelveken képes kommunikálni, milyen lehetőségei vannak a munka mellett folytatott nyelvtanulásra, mennyire érdeklődik a nyelvtanulás és a nemzetközi határrendészeti együttműködés különféle formái iránt, valamint, hogy van-e összefüggés a nyelvi kompetenciák szintje, a nyelvtanulás iránti érdeklődés és a nemzetközi tevékenységekben való részvételhez fűződő motiváció között, vagy ez utóbbi más tényezőktől függ.

Kulcsszavak: határigazgatás, FRONTEX, idegen nyelvi kompetenciák, szolgálati hely, angol határrendészeti szaknyelv

Abstract

The ever growing emphasis given to the international dimension of border policing cooperation and training makes it reasonable to examine the existence of foreign language competences needed to carry out the activities related to them. The study presents the results of a questionnaire-based survey. The research sought answers to the following questions: In which foreign languages can the staff within the Hungarian Police carrying out border policing tasks communicate? What opportunities are given to them for in-service training in foreign languages? How interested are they in this type of training and in the various forms of international border policing cooperation? Is there a connection between the level of foreign language competences, the interest in foreign language learning and the motivation to participate in international activities or this latter depends on other factors?

Keywords: border management, FRONTEX, foreign language competences, service location, English for Border Policing

Bevezetés

A határrendészeti szakterületen folyó együttműködés és képzés egyre hangsúlyosabbá váló nemzetközi dimenziója indokolja, hogy az ehhez kapcsolódó tevékenységekhez szükséges idegen nyelvi kompetenciák meglétét is tanulmányozzuk. A jelen közlemény a kutatási témámhoz (Az idegen nyelvi kompetenciák szerepe a határrendészeti szervek nemzetközi együttműködése megvalósításában, fejlesztésük lehetőségei) szorosan kapcsolódó kérdőíves felmérés eredményeit adja közre.

Szakirodalmi előzmények

A határőrök európai együttműködéséhez szükséges nyelvismerettel több uniós dokumentum is foglalkozik, többek között a FRONTEX (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union, Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség) tevékenységét értékelő, 2009-ben kiadott jelentés [1], a Schengeni katalógus ugyancsak 2009-ben közzétett, frissített változata [2] és a Bizottság közleménye az európai bűnüldözési képzési rendszer (Law Enforcement Training Scheme, LETS) létrehozásáról [3]. Ezek mindegyike kiemeli a rendészeti ill. határrendészeti szakemberek idegen nyelvi képzésének fontosságát, és felhívja a figyelmet angoltudásuk hiányosságaira, amelyek a közös műveletek és nemzetközi továbbképzések során akadályozzák a kommunikációt, és ez a hatékonyság csökkenéséhez vezet.

A magyar rendőrség határrendészeti szolgálati ága szakmai kiválasztási, képzési és karrierrendszerére kidolgozott koncepció [4] megállapítja: „Hangsúlyosan kell kezelni az állomány idegen nyelvi felkészítésének kérdését is. [...] Az idegen nyelvi képzés során számításba kell venni a viszonylati nyelveket is, ezek oktatása szintén prioritást kell, hogy képezzen.”

A hazai határrendészeti szakemberek idegen nyelvi ismereteiről tudomásom szerint nem készült átfogó kutatás. Lipics László egyik cikkében [5] vizsgálta a vas megyei rendőri állomány nyelvismeretének adatait. Tapasztalatai szerint a Vas Megyei Rendőr-főkapitányságon 2007. és 2009. között zajló nyelvi képzések kiválóan szervezettek voltak, az állomány igényeinek megfeleltek. Felveti, hogy célszerű lenne intenzívebb nyelvtanfolyamokat meghirdetni, és a kurzus időtartamára az oda vezényelt állományt munka alól mentesíteni.

A probléma megfogalmazása

A kutatás során arra kerestem a választ, hogy a rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állománya milyen idegen nyelveken képes kommunikálni, milyen lehetőségei vannak a munka mellett folytatott nyelvtanulásra, azt mennyire találja hatékonynak, és mennyire érdeklődik a nyelvtanulás és a nemzetközi határrendészeti együttműködés különféle formái iránt. Azt is tudni akartam, van-e összefüggés a nyelvi kompetenciák szintje, a nyelvtanulás

iránti érdeklődés és a nemzetközi tevékenységekben való részvételhez fűződő motiváció között, vagy ez utóbbi más tényezőktől függ.

A kutatás lebonyolítása, módszerek

A kutatást az országos rendőrfőkapitány úr támogatta és engedélyezte. Az elektronikus formátumú kérdőív az ORFK Humánigazgatási Szolgálatával segítségével jutott el a válaszadókhoz. A schengeni külső határral rendelkező megyék határrendészeti kirendeltségeiről és városi rendőrkapitányságairól, az ORFK Határrendészeti Főosztályáról, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságáról (RRI) szolgálati helyenként 10-20, a belső határral rendelkező megyék megyei rendőr-főkapitányságairól, a Szegedi Rendészeti Szakközépiskolából (SzRSzK) és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar (NKE RTK) Határrendészeti Tanszékéről szolgálati helyenként 1-8, 2015. januárig összesen 563 kitöltött űrlap érkezett vissza futárral és elektronikus úton. A felmérésben részt vevő populáció a határrendészeti szolgálati ág vezető, irányító és végrehajtó állománya, amelyből véletlen mintavétellel kerültek ki a válaszadók. A teljes populáció létszámának ismeretében (kb. 3500 fő) a mintát reprezentatívnak tekinthetjük.

A primer kutatást egy önállóan kitöltendő, elektronikus formátumú vagy kinyomtatott, zárt kérdéseket (metrikus és mátrixkérdés, egyszeres és többszörös választás) tartalmazó kérdőív segítségével folytattam. (Lásd 1. melléklet.) A beérkezett válaszokat az ILIAS keretrendszerben szerkesztett kérdőívben rögzítettem, majd az adatokat a program által létrehozott Microsoft Excel-munkalapok segítségével elemeztem, és grafikonokban jelenítettem meg, amelyek a jelen tanulmány 2. mellékletében illusztrációként szolgálnak.

Az űrlap első részében feltett szociológiai kérdésekre adott válaszok alapján meghatározható a válaszadók neme, életkora, szolgálati helyük típusa és földrajzi elhelyezkedése, a határrendészeti területen eltöltött idő. A további kérdések a beszélt idegen nyelvekre, azok elsajátításának módjára, a munkahely által szervezett nyelvtanfolyamokra, a nyelvtanulás iránti érdeklődésre, az azt megnehezítő körülményekre és a nemzetközi határrendészeti tevékenységekre vonatkoztak. Több feleletválasztásos kérdés tartalmazott „egyéb”, a válaszadó által megnevezendő kategóriát, és a kérdőív végén lehetőség nyílt szöveges kiegészítés megtételére. A kérdések nem tartalmaztak nyelvészeti terminológiát, ezért fogalmak magyarázatára nem volt szükség.

A válaszadók túlnyomó többsége (87%) a külső határral rendelkező megyékben és az RRI-n, valamint határrendészeti kirendeltségeken (74%) dolgozik. (2. melléklet, 1., 2., 3. ábra) Ez megfelel a kutatás fő célcsoportjának, mivel a nemzetközi határrendészeti együttműködés különböző formáiban potenciálisan nagyobb valószínűséggel vesznek (majd) részt azok, akik jelenleg is határellenőrzéssel kapcsolatos feladatokat látnak el¹.

A jelen közlemény szűkös keretei között csak a kutatás főbb hipotéziseinek és (ezek sorrendjében) a fontosabb eredmények közzétételére nyílik lehetőség.

Hipotézisek

- 1. A válaszadók körében a leggyakrabban beszélt nyelv az angol és a német, ezekből a legtöbben alap- és középfokú szintű ismeretekkel rendelkeznek, és az egyes határszakaszokon a viszonylatnak megfelelő szomszédos országok nyelveit is nagy százalékban beszélik. A többség állami közép-és felsőfokú oktatás keretében általános nyelvet tanult, csak kevesen részesültek/ részesülnek (határ) rendészeti szaknyelvi oktatásban.*
- 2. A válaszadók többségének a munkahelye helyben szervez nyelvtanfolyamokat, ezeket hatékonynak tartják, jelenleg is nagy számban vesznek részt a munkahely által szervezett nyelvtanfolyamon, és a jövőben is sokan tervezik ezt.*
- 3. A megkérdezetteknek kevesebb, mint fele vett már részt nemzetközi határrendészeti tevékenységben, ebből a többség ezt a szolgálati helyén, a mindennapi munkája teljesítése során tette.*
- 4. A többséget érdekelné a külföldi szaknyelvi tanfolyamon való részvétel, de nemzetközi műveletekben, konferenciákon csak kevesen akarnak részt venni. Ennek egyforma mértékben vannak személyes és szakmai okai, ezen belül a nyelvtudás hiánya is szerepet játszik.*
- 5. A középfokú vagy annál magasabb szintű angol nyelvismerettel rendelkezők, a férfiak, a határrendészeti munkát 5 éve vagy ennél régebben végzők, azok, akiknek a munkavégzéshez szükséges a nyelvtudás, akik érdeklődnek a nyelvtanulás iránt, és akik már korábban részt vettek valamelyik tevékenységben, nagyobb arányban mutatnak érdeklődést az nemzetközi együttműködés iránt.*

A kutatás főbb eredményeinek összefoglalása, következtetések

¹ Mint ismeretes, az ún. schengeni zónában (amelyhez Magyarország 2007. decemberben, ill. a légi határ tekintetében 2008. áprilisban csatlakozott) a belső határokon megszűnt a határellenőrzés.

A felmérésből kiderült, hogy a válaszadók körében a legalább alapfokú nyelvtudással rendelkezők aránya (470 fő, 83%) jóval meghaladja a magyar átlagot (21,5%) [6]. 181 válaszadó (32%) jelölt meg kettő vagy több beszélt nyelvet (az eszperantót és lovárit nem számolva). Beigazolódott, hogy az angol a leginkább beszélt nyelv, a megkérdezettek közül 330 fő, 59 % beszéli (ez az összes megjelölt nyelvtudás 41 %-a). Az angolul és/ vagy németül beszélők aránya pedig meghaladja az összes többi nyelvet ismerőkéét. A legtöbb határszakaszon kimutatható az adott viszonylat nyelvének fokozott ismerete. A beszélt nyelvek domináns szintje az alapfok, ez a középfokú szinthez képest átlagosan majdnem háromszoros, az angol és a német esetében kétszeres gyakoriságú. (2. melléklet, 4.-7.8. ábra)

Felvetődik a kérdés, hogy az adatok által megjelenített nyelvtudás elegendő-e a nemzetközi együttműködés különféle formáihoz tartozó tevékenységekhez? A szakmai nyelvek sajátosságaival foglalkozó alkalmazott nyelvészeti kutatásokat figyelembe véve, amelyek a szakmaiság fokát tekintve egy-egy szaknyelv ún. vertikális rétegeit is megkülönböztetik, leszögezhetjük, hogy a határellenőrzés (határforgalom-ellenőrzés és határőrizet) során a személyek és tárgyak azonosításához, a szabad mozgás térségében való tartózkodás jogosultságának megállapításához megfelelhet a releváns idegen nyelv alapfokú tudásszintje. Ez azonban már nem elegendő, ha egy gyanúok részletes tisztázására van szükség, a külföldi határrendészeti szakemberekkel folytatott hatékony együttműködéshez pedig elengedhetetlenek a legalább középfokú vagy azt erősen megközelítő, a határrendészeti szaknyelvi lexika magas szintű ismeretét is magukba foglaló nyelvi készségek. A szolgálati ág körében megvalósítandó idegennyelv-oktatás stratégiájának kidolgozásakor ezt feltétlenül figyelembe kellene venni.

A megkérdezett állomány nagy többsége átérzi az idegen nyelvi ismeretek jelentőségét, és fontosnak tartja ezek fejlesztését. A legtöbben a közép- és felsőoktatásban szereztek nyelvtudást, és az is megfelel az eredeti hipotézisnek, hogy szaknyelvi oktatásban kevesebben részesültek, mint az általános nyelviben (226 válasz, 22% vs. 800 válasz, 78%). (2. melléklet, 8., 9. ábra) A munkahely által szervezett nyelvtanfolyamokat hatékonnak tartják, és nagy igény mutatkozik még több ilyen kurzus iránt. Az önképzés nagy aránya a nyelvtanulásban azt jelzi, hogy a populáció erősen motivált, ugyanakkor arra is utal, hogy munka mellett nem tudnak rendszeresen, a munkahelyükön szervezett kurzusokon részt venni, és kevés az ilyen lehetőség.

Meglepő módon a válaszadók többsége (386 fő, 69%) úgy nyilatkozott, hogy a munkahelyén most nincs nyelvtanfolyam. A várakozásnak megfelelően a jelenlegi tanfolyamok is főleg angol és német nyelvből folynak. Sok esetben egyazon szolgálati helyen dolgozó adatközlők eltérő válaszokat adtak erre a kérdésre, úgy a nyelvtanfolyamok létezéséről, intenzitásáról, mint az oktatott nyelvekről, ezért a válaszadók számánál relevánsabbnak tekinthetjük azon szolgálati helyek számát, amelyekről jelezték ilyen képzés meglétét. (2. melléklet, 10., 10.a ábra) Rendkívül meglepő, hogy az 563 válaszadó közül jelenleg csupán 6-an vesznek részt nyelvtanfolyamon. (Öten angolt tanulnak, egy adatközlő pedig németet.)

A munkahely által szervezett (jelenlegi és korábbi) nyelvtanfolyamok, a különböző nyelvi készségek elsajátításának eredményességét 1-5-ig terjedő skálán értékelhették az adatközlők. Sem a különböző nyelvek, sem az egyes készségek tekintetében nem mutatkoztak nagy eltérések, a tanfolyamokat általában eredményesnek tartják a válaszadók. (2. melléklet, 11. ábra) A valamelyest kedvezőtlenebb értékelést elért íráskészség és szakmai szókincs adatait magyarázhatja az, hogy a nyelvtanfolyamok napjainkban beszédközpontúak, valamint a szaknyelvi kurzusok alacsony számaránya. Ha ezt figyelembe vesszük, örömdetes, hogy az általános idegen nyelv oktatása során a szakmai lexikát is oktatják valamilyen mértékben.

A 2. melléklet 12. ábráján a nyelvtanulás körülményeire vonatkozó részletesebb állítások közül választhattak az adatközlők, valamennyi általuk igaznak vélt válasz megjelölésével. A válaszadók többsége szeretne a jövőben a munkahelyén idegen nyelvet tanulni (297 fő, 52%), és csak 32-en (6 %) nyilatkoztak úgy, hogy nem érdeklődnek a nyelvtanulás iránt. 394 főnek (70%) fontos a nyelvismeret a munkájához, és csak 63-nak (11%) van rá ritkán szüksége. Ugyanakkor viszonylag kevesen, 118-an (21%) jelölték meg a nemzetközi határrendészeti együttműködést a nyelvtudás fejlesztése céljaként. 107 főnek (19%) csak magánúton van lehetősége a nyelvtanulásra. Viszonylag kevesen jelezték, hogy a szakmai nyelvoktatást preferálják az általánossal szemben. Ennek egyik valószínű oka az, hogy a rendészeti/határrendészeti szakmai nyelv oktatása viszonylag szűk körű, és még egy évtizedre sem nyúlik vissza. Az angol tanárok ilyen irányú képzése sem megoldott.

A 2. melléklet 13. ábráján látható nemzetközi tevékenységek közül választhatták ki az adatközlők azokat, amelyekben korábban részt vettek. A hipotézisnek megfelelően az összes válaszadó közül 206-an (37%) jelölték meg legalább az egyik kategóriát, és az adatközlők a legtöbb esetben a szomszéd államok hatóságaival való kétoldalú együttműködést magába

foglaló három tevékenységtípust választották. A negyedik legtöbbször megjelölt tevékenység a nemzetközi határrendészeti (FRONTEX) művelet. (2. melléklet, 13.a ábra) Ez tükröződik a tevékenységek során használt nyelvek sorrendjében is (2. melléklet, 13.b ábra): Az angol itt is első helyen szerepel, de másodikként a magyart látjuk, majd a szomszédos országok nyelvei következnek.

Kedvező arányt mutat, hogy az összes válaszadó (563 fő) közül 293-an, (52%) szívesen vennének részt a nemzetközi határrendészeti együttműködés egy vagy több formájában, a hipotézissel ellentétben a legtöbben nemzetközi határrendészeti (FRONTEX) műveletben. Ebből 252 fő (86%) a külső határral rendelkező megyékben, ill. az RRI-n található szolgálati helyeken dolgozik. Az is öröndetes, hogy – bár nem olyan magas arányban, mint az ORFK Határrendészeti Főosztály és az oktatási intézmények válaszadói – a külső határszakaszok végrehajtó állományának közel fele szívesen részt venne ilyen tevékenységben. (2. melléklet, 14.-14.b ábra)

A nyelvtanulás és a nemzetközi határrendészeti együttműködésben való részvétel iránti érdeklődés kapcsolata a válaszadók esetében nem egyértelműen kimutatható. Pontosabban fogalmazva, többen tartják fontosnak a nyelvtanulást, mint ahányan részt szeretnének venni nemzetközi tevékenységekben, és az ezek iránti érdeklődés sok más tényezőtől is függ. A nemzetközi együttműködés iránt közömbösek között pedig kimutathatóan többen vannak azok, akiknek a munkájukhoz nincs szükség nyelvismeretre, akik nem érdeklődnek a nyelvtanulás iránt, és akik saját bevallásuk szerint nem rendelkeznek megfelelő nyelvtudással. (2. melléklet, 17. ábra) Ez utóbbi egyben a fő okként is szerepelt azoknál, akik nem szeretnének részt venni ezekben a tevékenységekben. (2. melléklet, 15. ábra)

Az 5. hipotézisben megjelölt „profil-összetevők” közül a nemek közti különbség nem számottevő: a férfiak 53%-a, a nők 50%-a venne szívesen részt a nemzetközi együttműködés megnevezett formáiban. (2. melléklet, 16. ábra) A nemzetközi tevékenységben részt venni kívánók és az ezek iránt közömbös válaszadók „kontrollcsoportjának” adatait összevetve (2. melléklet, 17. ábra) azonban megállapíthatjuk, hogy a hipotézisben említett többi összetevő közül a szolgálati ágba eltöltött 5 év vagy ennél hosszabb időszak kivételével mindegyik játszik több-kevesebb szerepet. (Érdekes azonban, hogy a két csoportban szinte egyforma az angolt alapfokon beszélők aránya, ez a szint ugyanis nem ideális a szóban forgó tevékenységekhez.)

A kérdőív végén 28 válaszadó tett észrevételt a munkahelyi nyelvoktatással kapcsolatban. 19-en annak a véleményüknek adtak hangot, hogy rendkívül fontos lenne az állomány minél nagyobb részének tanfolyamok szervezésével lehetőséget biztosítani az idegennyelv-tudás fejlesztéséhez és szinten tartásához, a munka- vagy lakóhelyhez közel, lehetőleg intenzív, ingyenes formában és legalább részben a munkaidő alatt. 10 adatközlő a nyelvoktatással kapcsolatos negatív tapasztalatairól (az oktatás tervezési, szervezési problémáiról, a munkahelyi túlterheltségről, a helyi nyelvtanfolyamokról való tájékoztatás hiányáról) számolt be.

A kérdőívre adott válaszokból egyértelműen kiderül, hogy a főbb nemzetközi határrendészeti tevékenységeket célszerű két csoportra osztani: a szomszédos országokkal folytatott, valamint a FRONTEX égisze alatt megvalósuló együttműködésre. Ez utóbbihoz egyértelmű kíváncsi az angol szakmai nyelv magas szintű ismerete, és itt nem csak a vendégtisztként kiküldhető, vagy a különböző képzéseken részt vevő, a teljes szolgálati ág állományának viszonylag kis csoportját alkotó szakemberekről kell beszélnünk. A hazai fókuszponti irodákhoz vagy a külső határszakaszainkon zajló közös műveletekre kiküldött külföldi vendégtisztekkel való kommunikáció sikeressége múlhat azon, hogy pl. egy adott határrendészeti kirendeltségen vannak-e kellő angoltudással rendelkező határőrök. A viszonylatok nyelve a szomszédos országok határrendészeti feladatokat ellátó hatóságaival való együttműködés során nagy szerepet játszik, de e felmérés igazolta, hogy az angol itt is kulcsfontosságú.

A fentieket összefoglalva: A felmérés rámutatott arra, hogy a válaszadók többsége szívesen részt venne a nemzetközi határrendészeti együttműködés különböző formáiban, és tudatában van annak, hogy ehhez magas szintű nyelvtudás szükséges. Bár a határrendészeti feladatokat ellátó állomány összességében a magyar átlagnál nagyobb arányban rendelkezik idegen nyelvi ismeretekkel, a sikeresebb nemzetközi együttműködéshez és mindennapi munkavégzéshez ezeket a jövőben tovább kell fejleszteni. Ezzel a válaszadók többsége is egyetért, ezért fontosnak tartja a nyelvtanulást. Főleg a munkahelyén vagy ahhoz közel megszervezett tanfolyamokon szeretne részt venni, ez azonban a nagy többség számára jelenleg nem megoldott.

Javaslatok, a kutatási eredmények hasznosíthatósága

A már említett, a rendőrség határrendészeti szolgálati ága szakmai kiválasztási, képzési és karrierrendszerére kidolgozott koncepcióban megfogalmazott prioritásokat is szem előtt tartva alapvető elvként lehet meghatározni, hogy a szóban forgó állomány nagy részének esetében kívánatos lenne a középfokú vagy azt megközelítő szintű nyelvtudás, elsősorban angolból és a viszonylati nyelvekből. Az e célból történő képzés koncepcióját egy kialakítandó humánigazgatási stratégiában részletesen, területi és helyi szintekre lebontva kellene kidolgozni. Ennek első lépése a részletes helyzetértékelés kell, hogy legyen. A humánigazgatási szervezeti egységek rendelkeznek információkkal a dolgozók eddig megszerzett nyelvvizsgáiról, ezek azonban nem mindig fedik az aktuális helyzetet. A jelen felmérés önbevallással biztosított adatai – bár nem feltétlenül azonosak azokkal az eredményekkel, amelyeket egy nyelvvizsgarendszer pontosan kalibrált feladatainak teljesítése alapján kapunk – esetünkben pontosabb képet nyújtanak.

A reprezentatív mintán végzett elemzésből helytálló következtetéseket lehet levonni, de pontosabb adatok érdekében a kutatást további szempontokkal bővíteni lehetne. A részletes helyzetkép megalkotása érdekében szükséges lenne foglalkozni olyan problémákkal, amelyekre a jelen kutatás rámutatott, ám azok okait megfelelő adatok hiányában nem sikerült feltárni. Fel lehetne térképezni az adott körülmények között (viszonylatonként/határszakaszonként, intézményenként) a nyelvtanulást segítő és gátló tényezőket is, amelyekre a válaszadók utaltak.

A készülő rendőri életpályamodellben ugyancsak szükséges lenne meghatározni az egyes határrendészeti szolgálati feladatok ellátásához alapvetően szükséges minimális, illetve a (szakmai előmenetel magasabb fokát jelentő) nemzetközi határrendészeti tevékenységekben való részvétel kritériumaként meghatározott magasabb szintű nyelvismereti követelményeket. A FRONTEX égisze alatt folyó nemzetközi együttműködésben valószínűleg továbbra is a teljes érintett állomány csak kis része vesz majd részt, ám ha több, a szakmájában kiváló határrendész rendelkezik megfelelő angol nyelvtudással, nagyobb merítési lehetőség kínálkozik.

A fent említett karrierrendszer-koncepció értelmében a megfelelő szintű határellenőrzéshez szükséges személyi utánpótlást a helyi kapacitásból, lakosokból ajánlatos pótolni, ez a távoli lakóhely elszívó, a fluktuációt növelő hatása miatt indokolt is. Ezért a munkába lépő, főleg (rendészeti szak)középiskolai végzettséggel rendelkező állomány legnagyobb része továbbra

is inkább általános, alapfokú nyelvi ismeretekkel fog rendelkezni, és szakmai nyelvtudását csak munka mellett lesz alkalma fejleszteni. A munkahelyi nyelvtanulás egyik legnagyobb akadályának az állomány túlterheltsége tűnik. Ha valóban prioritásként akarjuk kezelni a nyelvtudás fejlesztését, akkor célszerű lenne az egyes szolgálati helyek állományának létszámát növelni, egyrészt, hogy a már említett képzési és karrierrendszer-koncepcióban megjelölt, szolgálatonként min. 40 percnyi önképzést idegen nyelvekből is folytathassák, másrészt, hogy az állományból a helyi szükségletek által meghatározott bizonyos létszámot folyamatosan nyelvtanfolyamra lehessen vezényelni. (Ez természetesen a résztvevőkkel tanulmányi szerződés megkötését feltételezné, és a szükséges anyagi forrásokat is biztosítani kellene.) A nyelvi képzés idejére a munkából való felmentést indokolja, hogy az idegennyelvtanulás az egyik legkomplexebb mentális folyamat, csak a tanuló megfelelő szintű koncentrációja mellett lehet hatékony.

A jelen kutatás eredményei hasznosíthatóak lesznek a határrendészeti szolgálati ág szaknyelvi képzési modelljének kidolgozásában. Ennek részét kell, hogy képezze egyebek között a nyelvtanárok felkészítése, a szaknyelv-használat különböző szintjeinek megfelelő tanmenetek kidolgozása. A felmérésből kitűnik az önképzés iránti fokozott igény. Az ezt kielégítő elektronikus és helyhez nem kötött eszközökön használható tananyagok elkészítése, a már hozzáférhető és a jelenleg előkészületben lévő FRONTEX-es oktató anyagok, a CEPOL (Európai Rendőrákadémia) honlapján a releváns oldalak és webináriumok megismertetése alapvető fontosságú. Helyi szinten már most is lehet meríteni a jó gyakorlatokból, pl. az RRI-n megvalósuló nyelvoktatási és teszt-rendszerből, a Miskolci és Szegedi Rendészeti Szakközépiskolában folyó, valamint az Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán egyelőre csak kis létszámot érintő angol határrendészeti szaknyelvi oktatás tapasztalataiból.

A határőrök nyelvi ismereteinek fontosságával kapcsolatban sokszor említést nyer, hogy ezek jelentősen befolyásolják a hazánkba látogatók rólunk szerzett első és utolsó benyomásait. Ezt tovább gondolva leszögezhetjük, hogy a magyar rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állományának a nemzetközi szinten megnyilvánuló idegen nyelvi kompetenciái nem csak előfeltételei az eredményes együttműködésnek, hanem nagyban hozzájárulnak országunk presztízséhez is, hiszen magas szintű szakmai felkészültségüket határrendészeink csak ezek birtokában tudják a többi ország szakemberei számára nyilvánvalóvá tenni.

Felhasznált irodalom

1. External evaluation of the European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union, Final Report. COWI, EC, 2009. <http://www.statewatch.org/news/2009/may/frontex-eval-report-2009.pdf> (Letöltés: 2015.01.02.)
2. A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós schengeni katalógus frissített változata 2009.03.19. 7684/09
<http://www.consilium.europa.eu/media/1406688/st07864.hu09.pdf> (Letöltés: 2013.07.03.)
3. A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK Az európai bűnüldözési képzési rendszer létrehozása (COM(2013) 0172 final) (Letöltés: 2013.07.03.)
4. KONCEPCIÓ az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szolgálati ág szakmai kiválasztási, képzési és karrierrendszerére. ORFK, 29000/11206-8/2013. ált. 8. o.
5. Lipics László: Az idegen nyelvismeret szerepe a rendőri intézkedések végrehajtásában. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, X. kötet (2009)
<http://www.pecshor.hu/periodika/2009/lipics.pdf> (Letöltés: 2013.03.12.)
6. 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest 2014.
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_14_2011.pdf (Letöltés: 2014.12.28.)

1. MELLÉKLET

KÉRDŐÍV A HATÁRRENDÉSZETI SZOLGÁLATI ÁG ÁLLOMÁNYÁNAK IDEGEN NYELVI ISMERETEIRŐL

Sorszám: (elemző tölti ki)

Tisztelt Válaszadó!

Az alábbi kérdőívvel a Rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állományának idegen nyelvi tanulmányait és a nemzetközi határrendészeti tevékenység iránti érdeklődését szeretnénk vizsgálni egy készülő doktori (PhD) értekezéshez és angol szaknyelvi tananyaghoz.

Kitöltésével Ön is jelentős mértékben hozzájárulhat az érintett állomány idegen nyelvi képzésének fejlesztéséhez. Kérjük, a kitöltött kérdőíveket szolgálati helyenként összegyűjtve, csatolmányként juttassák el a Karosi.Zoltanne@uni-nke.hu címre.

A kérdőív anonim, kitöltése kb. 20 percet vesz igénybe.

0 Adatok (A megfelelő választ jelölje x-szel.)

0.1 Nem: férfi ☐ nő ☐

0.2 Életkor: év

0.3 Legmagasabb iskolai végzettség:

középiskola	☐	egyetem	☐
rendészeti szakközépiskola	☐	PhD	☐
főiskola	☐		

0.4 Szolgálati hely (földrajzi hely):

Megye: Település:

0.5 Szolgálati hely (szervezet):

ORFK	☐	Határrendészeti Kirendeltség	☐
Megyei RFK	☐	RRI	☐
Városi RK	☐	Rendészeti Szakközépiskola	☐
Mélylési Ellenőrzési és Közterületi Támogató Alegység	☐	NKE RTK	☐

0.6 Mióta dolgozik határrendészeti szakterületen?
(Kérjük, írja be az évek számát.)

1. Idegen nyelvek ismerete (A megfelelő választ jelölje x-szel.)

1.1 Milyen idegen nyelvet beszél Ön? Véleménye szerint milyen szinten? (Nem nyelvvizsga-bizonyítvány alapján!) Több nyelvet is megjelölhet!

Nyelv	Alapfok	Középfok	Felsőfok
angol	☐	☐	☐
arab	☐	☐	☐
francia	☐	☐	☐
horvát	☐	☐	☐
német	☐	☐	☐
olasz	☐	☐	☐
orosz	☐	☐	☐
román	☐	☐	☐
spanyol	☐	☐	☐
szerb	☐	☐	☐
ukrán	☐	☐	☐
Egyéb:	☐	☐	☐
_____	☐	☐	☐
_____	☐	☐	☐
_____	☐	☐	☐

1.2 Hogyan tanulta/ tanulja a fent megjelölt nyelv(ek)et? Több választ is megjelölhet (x-szel). Ha két idegen nyelvnél többet ismer, kérjük, arról a két nyelvről nyilatkozzon, amelyeket a legmagasabb szinten beszéli.

	nyelv	nyelv
Közép- vagy felsőfokú oktatás részeként általános nyelvet	☐	☐
Közép- vagy felsőfokú oktatás részeként határrendészeti szaknyelvet	☐	☐
Munkahelyi nyelvtanfolyamon, általános nyelvet	☐	☐
Munkahelyi nyelvtanfolyamon, határrendészeti szaknyelvet	☐	☐
Nyelviskolában, általános nyelvet	☐	☐
Nyelviskolában, határrendészeti szaknyelvet	☐	☐
Magántanárnál, általános nyelvet	☐	☐
Magántanárnál, határrendészeti szaknyelvet	☐	☐
Önképzéssel, általános nyelvet	☐	☐
Önképzéssel, határrendészeti szaknyelvet	☐	☐

Egyéb módon, éspedig:

1.2a Milyen (volt) a nyelvtanfolyam(ok) jellege? (Önképzés esetén: átlagosan heti hány órát tölt(ött) nyelvtanulással?)

_____ nyelv _____ nyelv

intenzív (heti 12 óránál több) ☐ intenzív (heti 12 óránál több) ☐

félintenzív (heti 8-10 óra)

☐
☐

félintenzív (heti 8-10 óra)

☐
☐

extenzív (heti 2-4-6 óra)

extenzív (heti 2-4-6 óra)

1.3 Jelenleg van-e a munkahelyén vagy a munkahely által szervezett nyelvoktatás?

Igen, _____ nyelv(ek)ből

☐

Nincs

☐

Milyen a nyelvtanfolyam(ok) jellege? (Mindkét oszlopban jelölje meg a választ, több tanfolyam esetén többet is!)

intenzív (heti 12 óra vagy több)

☐
☐
☐

általános nyelvi

rendőri vagy határrendészeti szaknyelvi

általános és rendőri vagy határrendészeti szaknyelvi

☐
☐
☐

1.4 Ön jelenleg részt vesz-e a munkahelyén /a munkahely által szervezett nyelvoktatásban?

Igen, _____ nyelvből

☐

Nem

☐

Milyen a nyelvtanfolyam jellege? (Mindkét oszlopban jelölje meg a választ!)

intenzív (heti 12 óra vagy több)

☐
☐
☐

általános nyelvi

rendőri vagy határrendészeti szaknyelvi

általános és rendőri vagy határrendészeti szaknyelvi

☐
☐
☐

1.5 Amennyiben jelenleg részt vesz (már vett részt) a munkahelyén vagy a munkahely által szervezett nyelvtanfolyamokon, mennyire (volt) eredményes ez a nyelvoktatás az Ön nyelvi készségeinek fejlesztését illetően? (Kérjük, a nyelvtanfolyam típusát aláhúzással jelölje. Amennyiben több munkahelyi nyelvtanfolyamon is részt vett, a két legutolsóról nyilatkozzon.) _____ nyelv, intenzív / félintenzív / extenzív nyelvtanfolyam

Egyáltalán nem eredményes	1	2	3	4	5	Nagyon eredményes
Beszédképesség						
Olvasott szöveg értése						
Hallott szöveg értése						
Írásképesség						
Nyelvtani ismeretek						
Általános szókincs						
Szakmai szókincs						

_____ nyelv, intenzív / félintenzív / extenzív nyelvtanfolyam

Egyáltalán nem eredményes	1	2	3	4	5	Nagyon eredményes
Beszédképesség						
Olvasott szöveg értése						
Hallott szöveg értése						
Írásképesség						

Nyelvtani ismeretek

Általános szókincs

Szakmai szókincs

1.6 Ön szerint mely állítások igazak a munka mellett folytatott nyelvtanulásra? Kérjük, minden Önre igaz állítást jelöljön meg 'x'-szel.

1. A munkám mellett elég időm jut a nyelvtanulásra.
2. A jövőben szeretnék részt venni a munkahelyem által szervezett nyelvtanfolyamon.
3. A munkahelyi vezetőim elvárják, hogy fejlesszem/ szinten tartsam a nyelvtudásomat.
4. A munkám végzéséhez fontos, szükséges egy vagy több idegen nyelv ismerete.
5. A munkám végzéséhez ritkán van csak szükségem idegen nyelv ismeretére.
6. Azért tartom fontosnak a nyelvtudásom fejlesztését, mert ezáltal jobb beosztásba kerülhetek.
7. Azért tartom fontosnak a nyelvtudásom fejlesztését, mert szeretnék részt venni nemzetközi határrendészeti együttműködésben, képzésben.
8. Csak magántanárnál/ nyelviskolában van lehetőségem nyelvet tanulni.
9. A munkahelyemen a nyelvoktatásra történő beiskolázás előzetes tervezés alapján folyik.
10. A munkahelyemen a nyelvoktatásra történő beiskolázás önkéntes jelentkezés alapján folyik.
11. Eredményesebb lenne a nyelvtanulás, ha több intenzív nyelvtanfolyam indulna a munkahelyemen, és ennek idejére a résztvevők felmentést kapnának a munkavégzés alól.
12. Eredményesebb lenne a nyelvtanulás, ha a résztvevők kevesebb nyelvórát mulasztanának az aktuális munkahelyi feladatok miatt.
13. Jó lenne, ha több, heti 4-6 órás nyelvtanfolyam indulna a munkahelyemen.
14. Szívesen vennék részt intenzív (heti 10-12 vagy ennél több órás) nyelvtanfolyamon.
15. Nem érdeklődöm a nyelvtanulás iránt.
16. Az általános idegen nyelv tanulásánál hasznosabb számomra a határrendészeti szaknyelv tanulása.
17. A munkakörülményeim nem teszik lehetővé, hogy részt vegyek nyelvoktatásban.
18. Az otthoni, családi körülményeim nem teszik lehetővé, hogy részt vegyek nyelvoktatásban.

2. Nemzetközi határrendészeti együttműködés

2.1 Kap-e Ön tájékoztatást alábbi nemzetközi együttműködési tevékenységekre való jelentkezés lehetőségeiről, feltételeiről, rendjéről:

	Mindig	Gyakran	Ritkán	Soha
Nemzetközi határrendészeti (Frontex) művelet	☐	☐	☐	☐
Nemzetközi határrendészeti továbbképzés	☐	☐	☐	☐
Külföldi határrendészeti angol szaknyelvi tanfolyam	☐	☐	☐	☐
Nemzetközi határrendészeti konferencia	☐	☐	☐	☐
Egyéb, éspedig:	☐	☐	☐	☐

2.2 Kérjük, jelölje meg, az alábbi nemzetközi együttműködési tevékenységek közül melyikben vett már részt, és nevezze meg az ezek során használt nyelvet: (Több választ is megjelölhet (x-szel).)

	A kommunikáció során használt nyelv
Nemzetközi határrendészeti (Frontex) művelet	
Nemzetközi határrendészeti továbbképzés	
Külföldi határrendészeti szaknyelvi tanfolyam	
Nemzetközi határrendészeti konferencia	
Közös határ menti járőrszolgálat	
Együttműködési megbeszélés	
Határesemények rendezése	
Egyéb, éspedig:	

2.3 Kérjük, jelölje meg (x-szel), az alábbi nemzetközi együttműködési tevékenységek közül melyikben venne szívesen részt a jövőben: (Több választ is megjelölhet.)

Nemzetközi határrendészeti (Frontex) művelet	
Nemzetközi határrendészeti továbbképzés	
Külföldi határrendészeti szaknyelvi tanfolyam _____ nyelven	
Nemzetközi határrendészeti konferencia	
Egyéb, éspedig:	

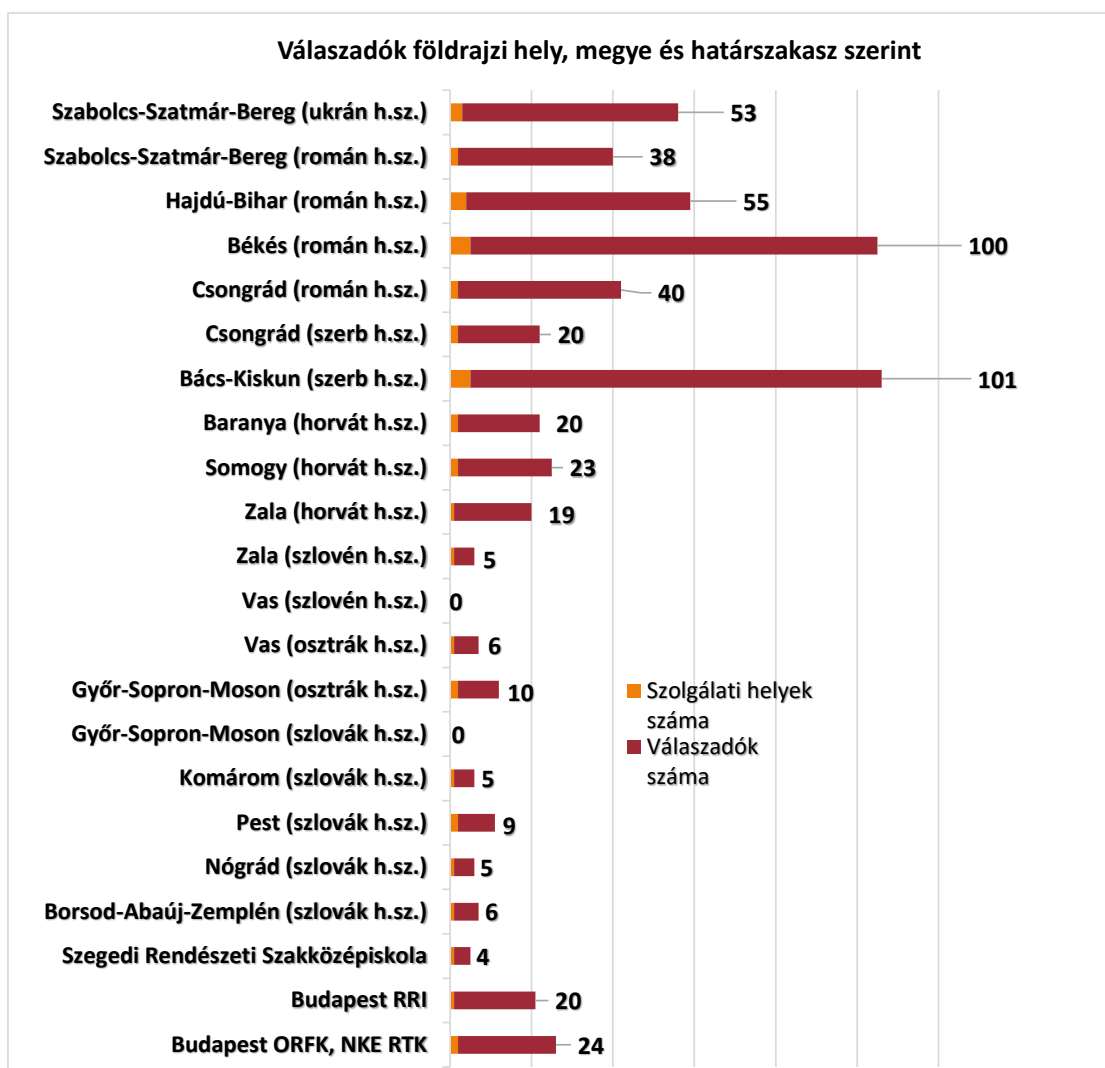
2.4 Amennyiben nem venne szívesen részt a fenti tevékenységekben, miért?
(Több választ is megjelölhet.)

Nem érdeklődöm a fenti tevékenységek iránt.	
A munkahelyi körülményeim nem teszik lehetővé.	
A családi körülményeim nem teszik lehetővé.	
Nem megfelelő a nyelvtudásom.	
Egyéb, éspedig:	

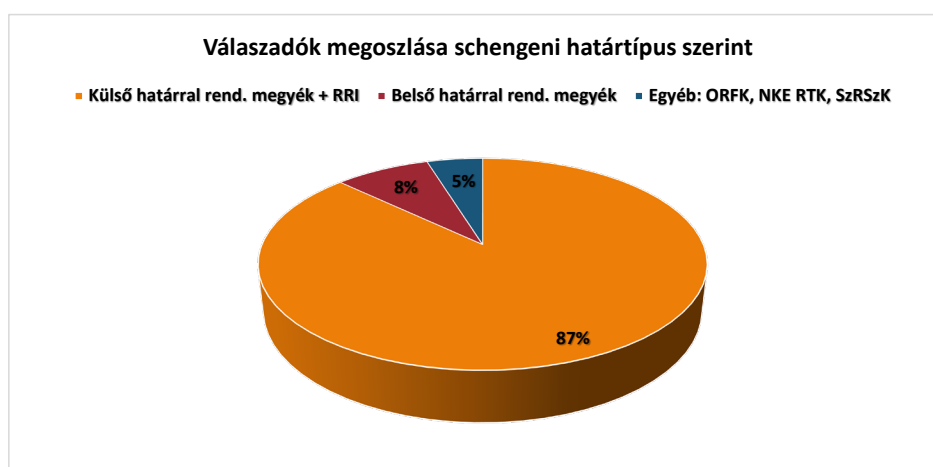
Kérjük, ha a témával kapcsolatos megjegyzése, észrevétele van, az idegen nyelvi képzés fejlesztése érdekében ossza meg velünk:

Köszönjük közreműködését!

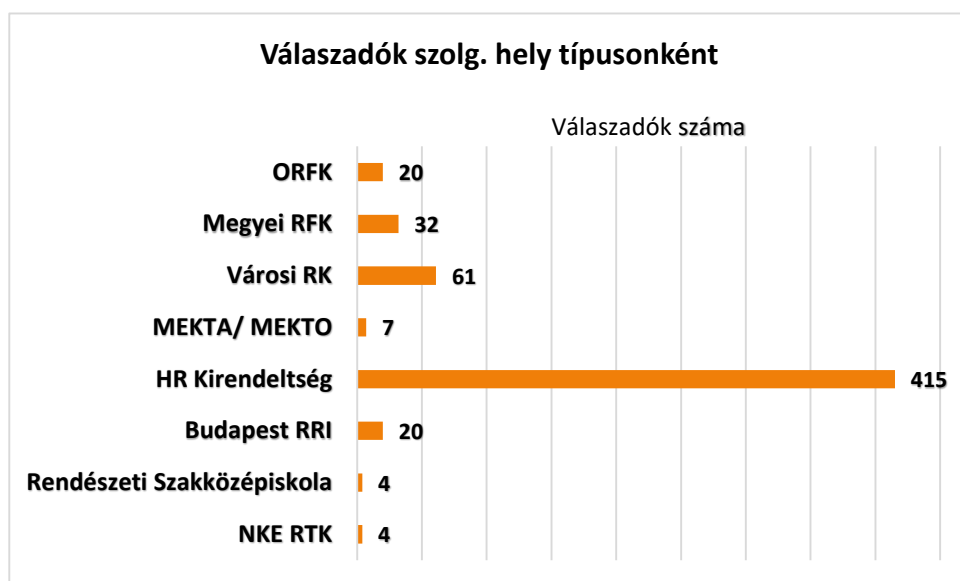
2. MELLÉKLET

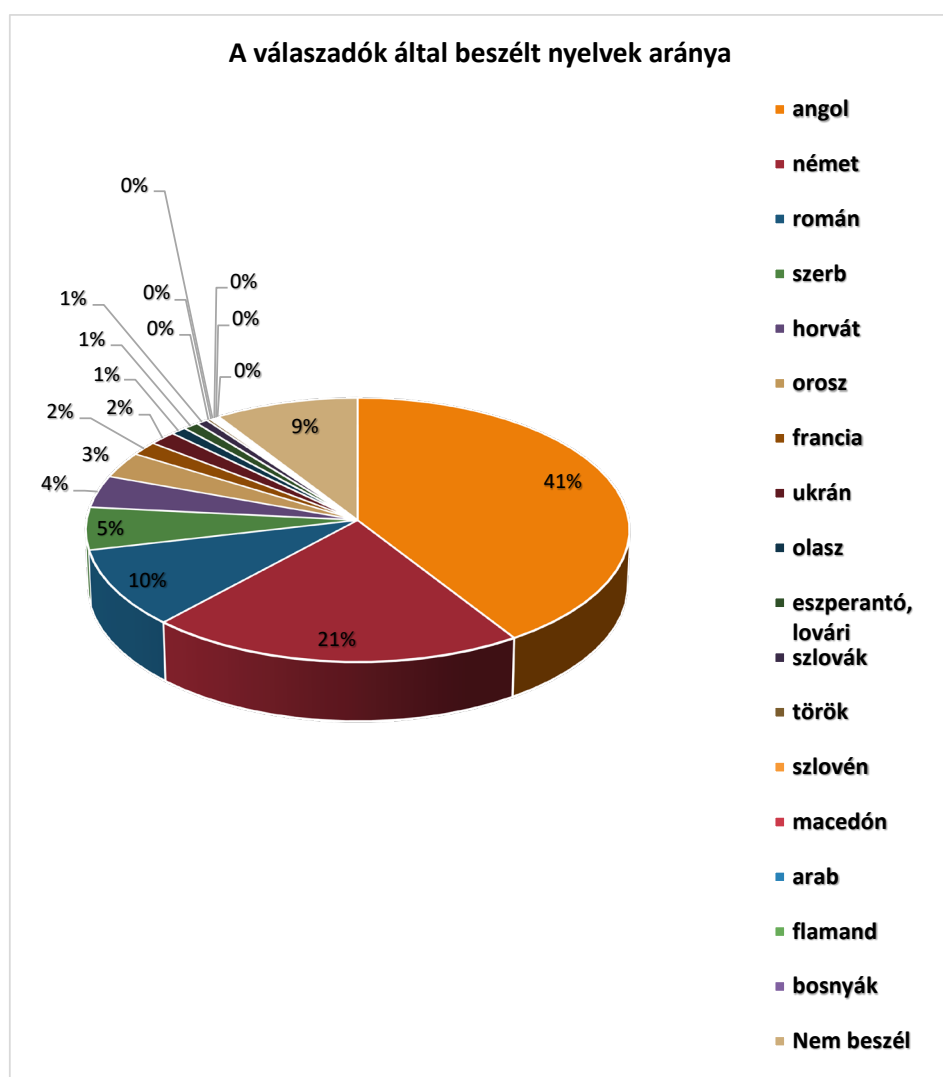
1. ábra: A válaszadók megyék, határszakaszok és határszakaszokhoz nem tartozó intézmények szerinti megoszlása

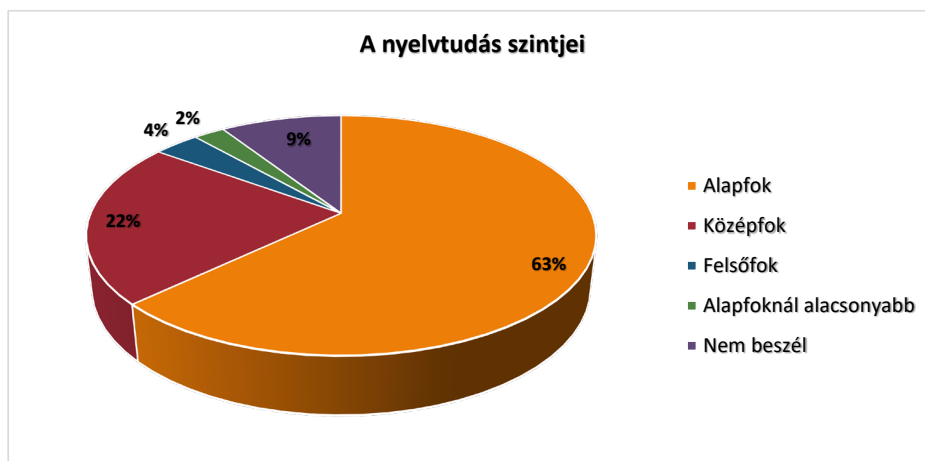
2. ábra: A válaszadók határtípus (és egyéb intézmények) szerinti megoszlása

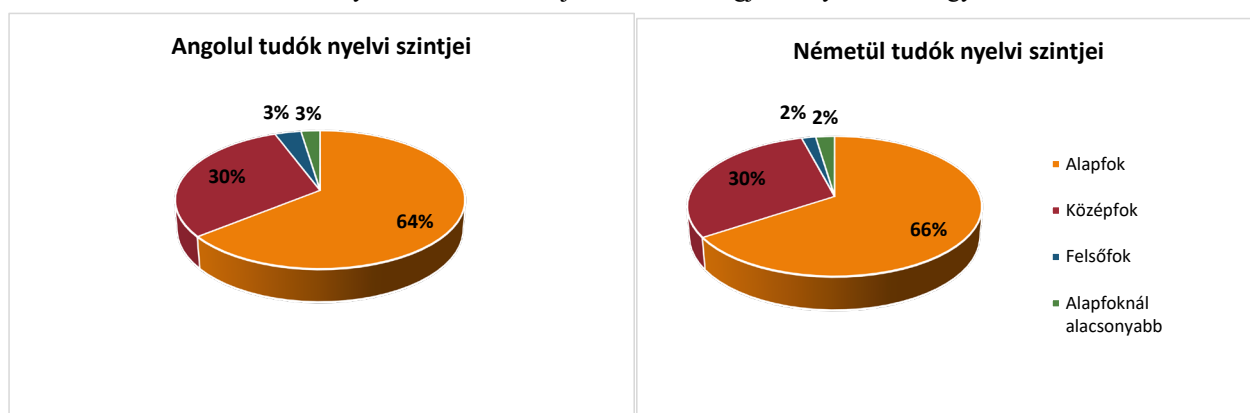
3. ábra: A válaszadók szolgálati hely szerinti megoszlása

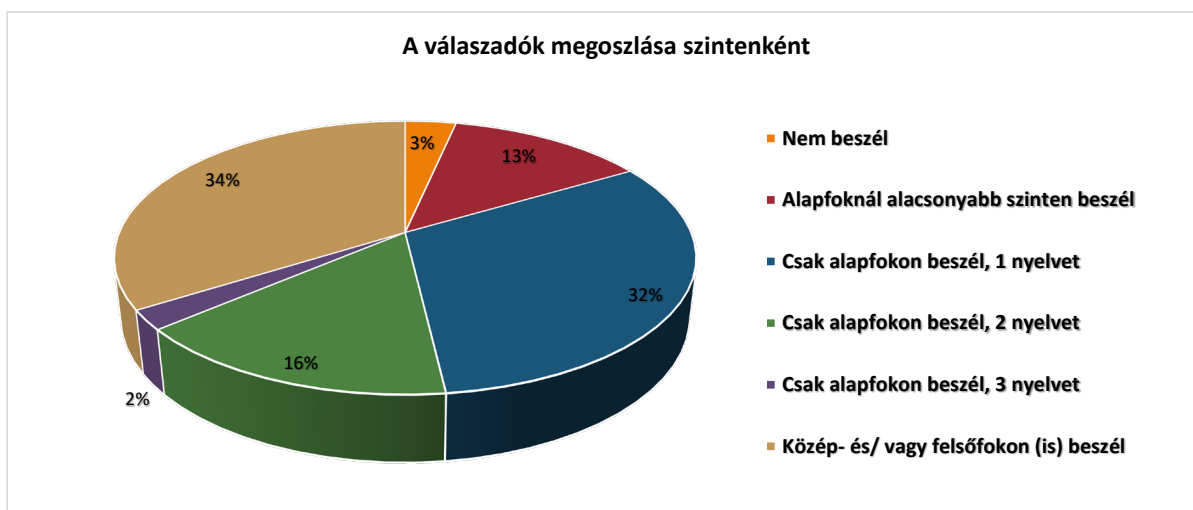
4. ábra: A válaszadók által beszélt nyelvek az összes megjelölt nyelvtudás figyelembevételével

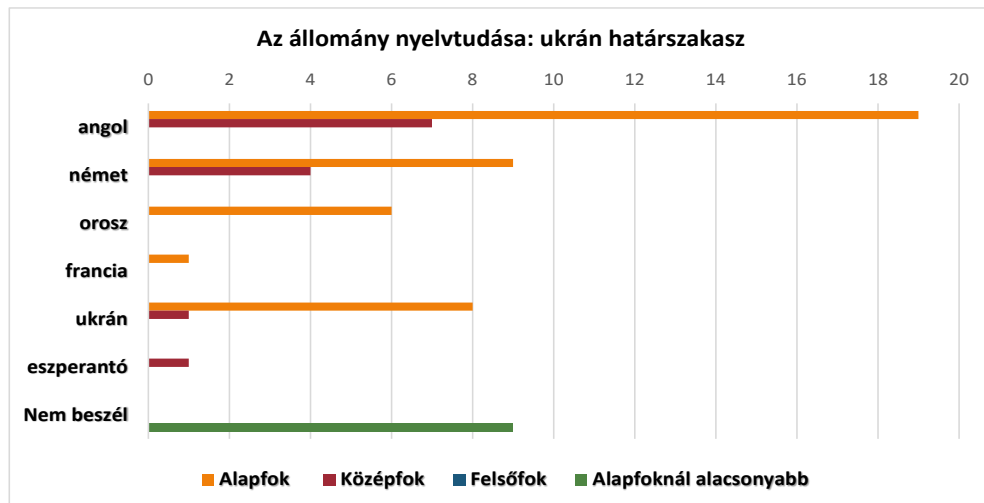
5. ábra: A válaszadók nyelvtudásának szintjei az összes megjelölt nyelvtudás figyelembevételével

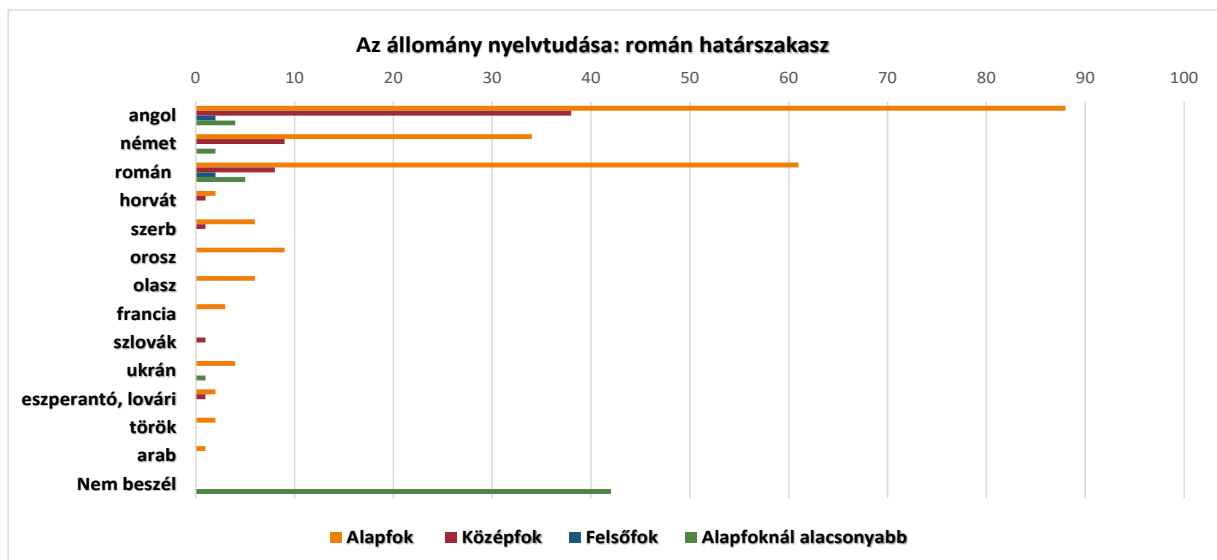
5.a ábra: Az angol és német nyelvi szintek

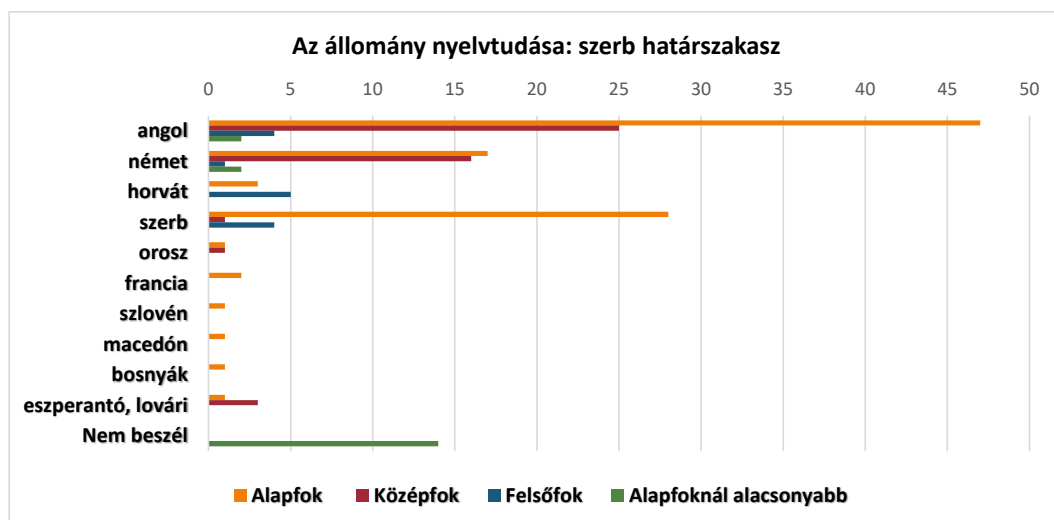
6. ábra: Nyelvi szintek válaszadók szerint (n=563)

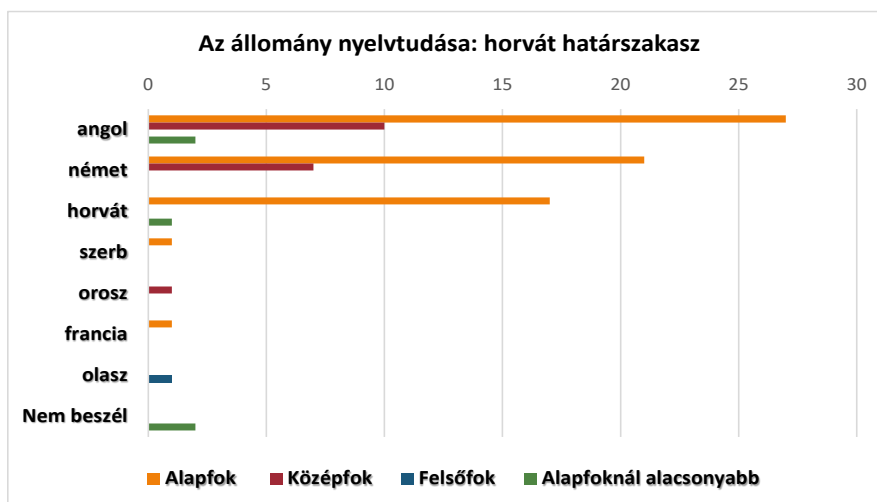
7.1. ábra: A beszélt nyelvek határszakaszonként és intézményenként: ukrán határszakasz (n= 52)

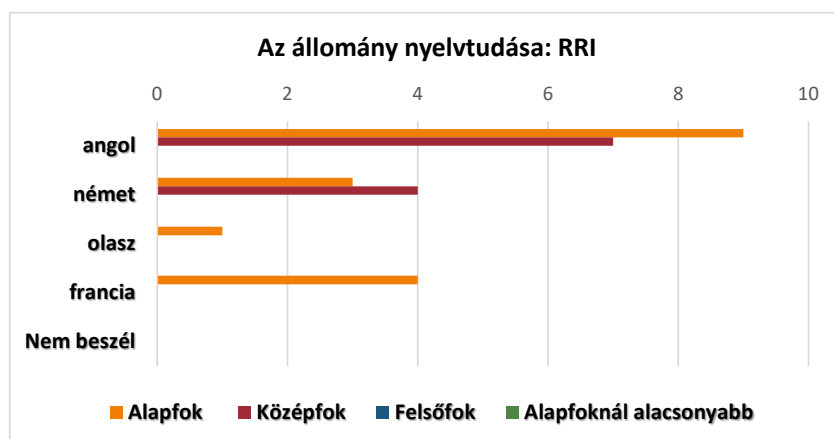
7.2. ábra: A beszélt nyelvek határszakaszonként és intézményenként: román határszakasz (n= 230)

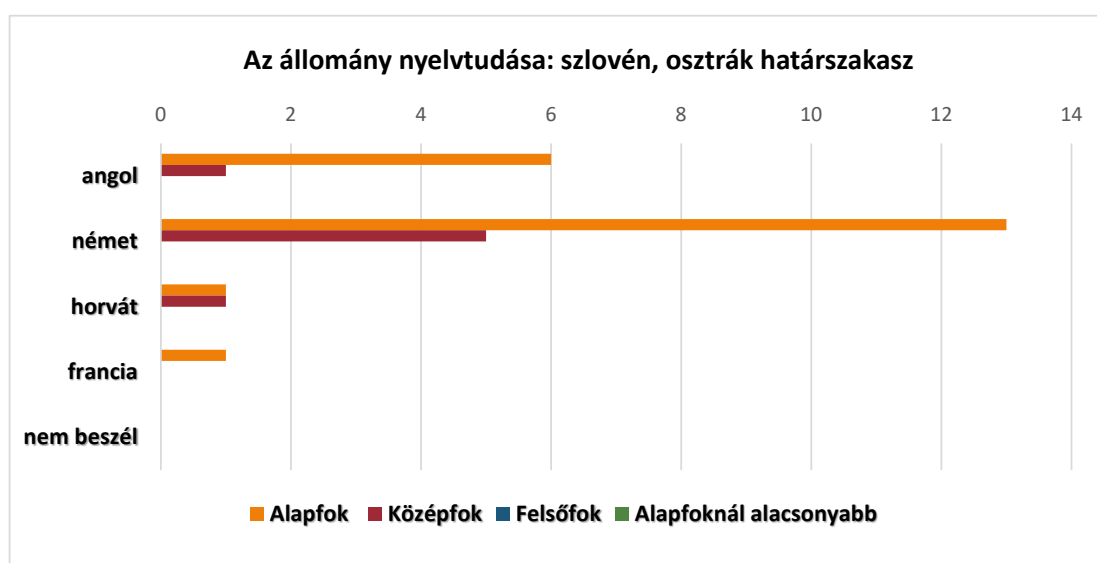
7.3. ábra: A beszélt nyelvek határszakaszonként és intézményenként: szerb határszakasz (n= 125)

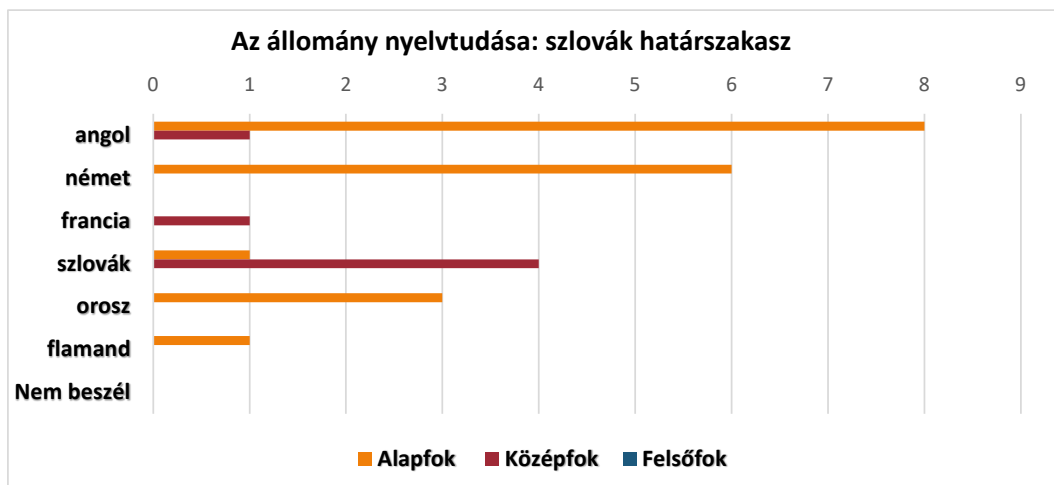
7.4. ábra: A beszélt nyelvek határszakaszonként és intézményenként: horvát határszakasz (n= 62)

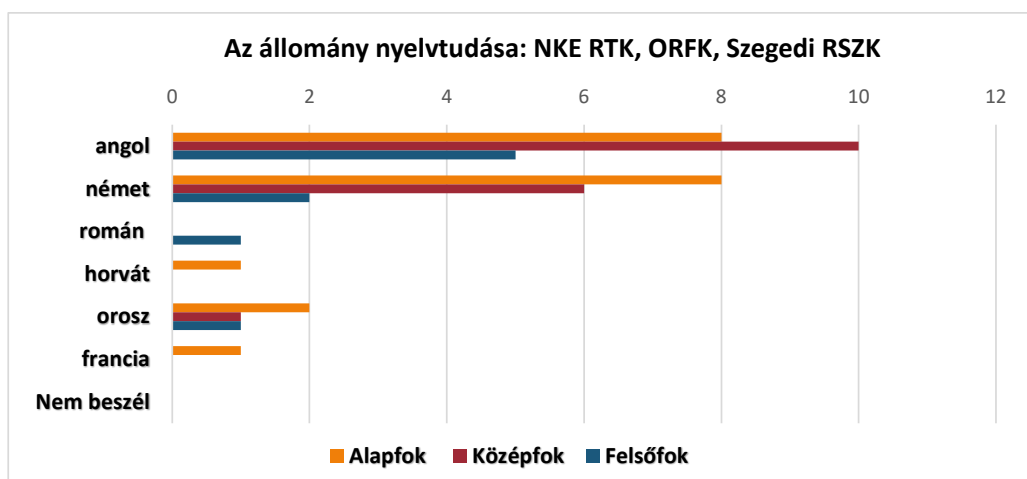
7.5. ábra: A beszélt nyelvek határszakaszonként és intézményenként: Repülőtéri Rendőr Igazgatóság (n=20)

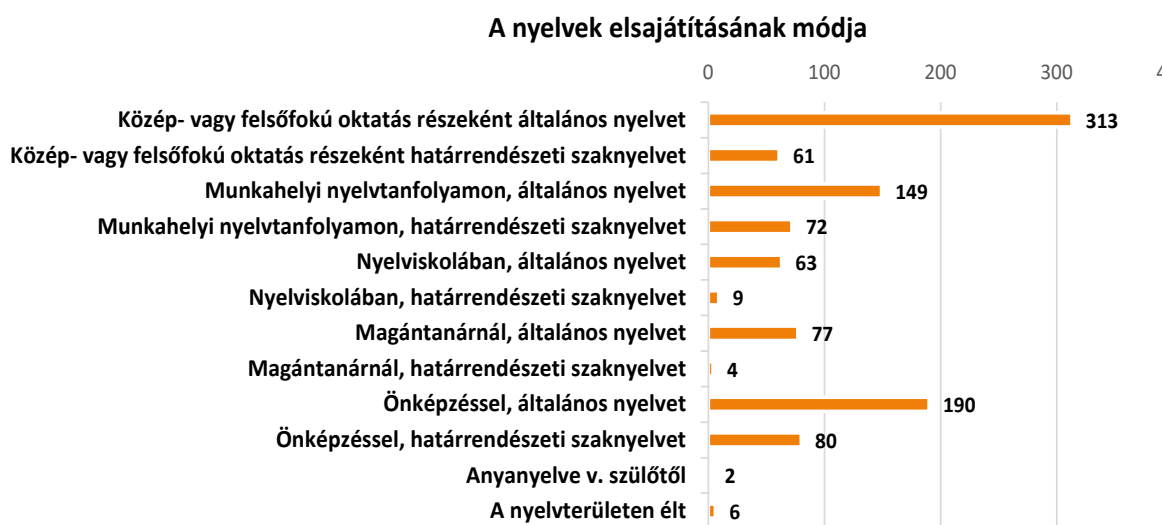
7.6. ábra: A beszélt nyelvek határszakaszonként és intézményenként szlovén és osztrák határszakasz (n=21)

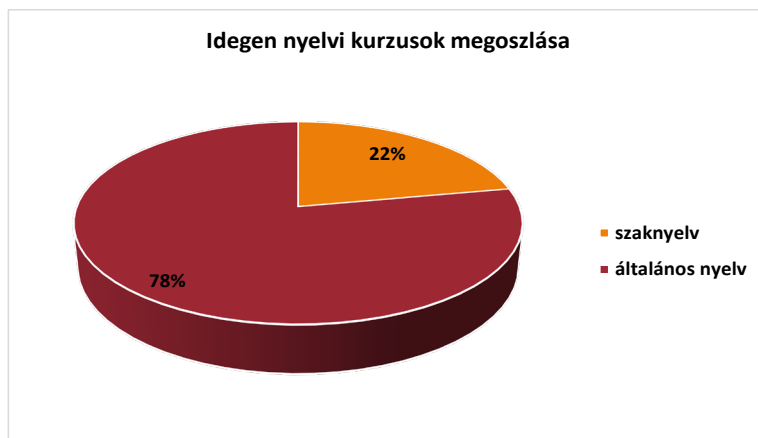
7.7. ábra: A beszélt nyelvek határszakaszonként és intézményenként: szlovák határszakasz (n=25)

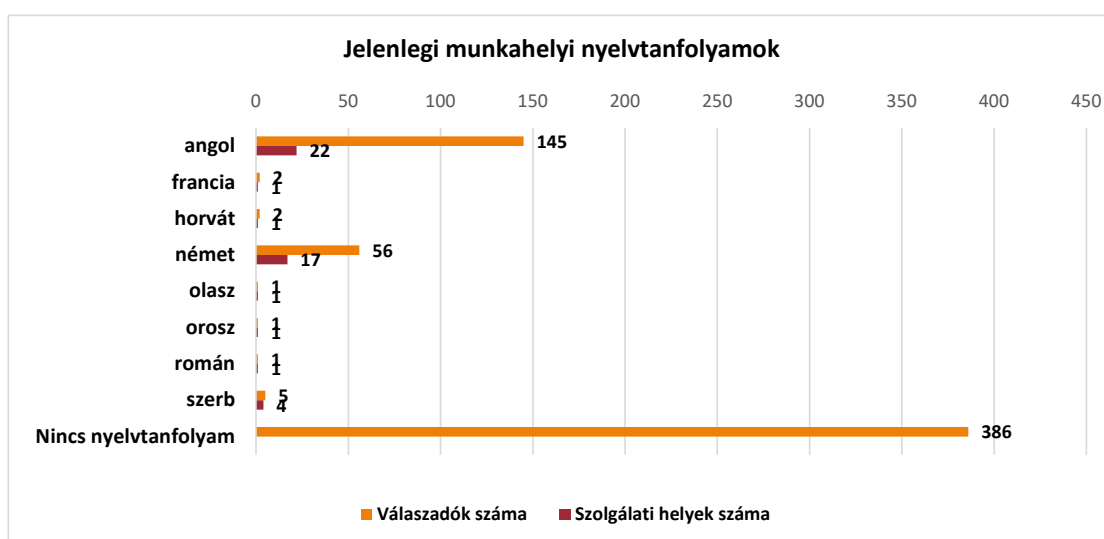
7.8. ábra: A beszélt nyelvek határszakaszonként és intézményenként: Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, ORFK, Szegedi Rendészeti Szakközépiskola (n= 28)

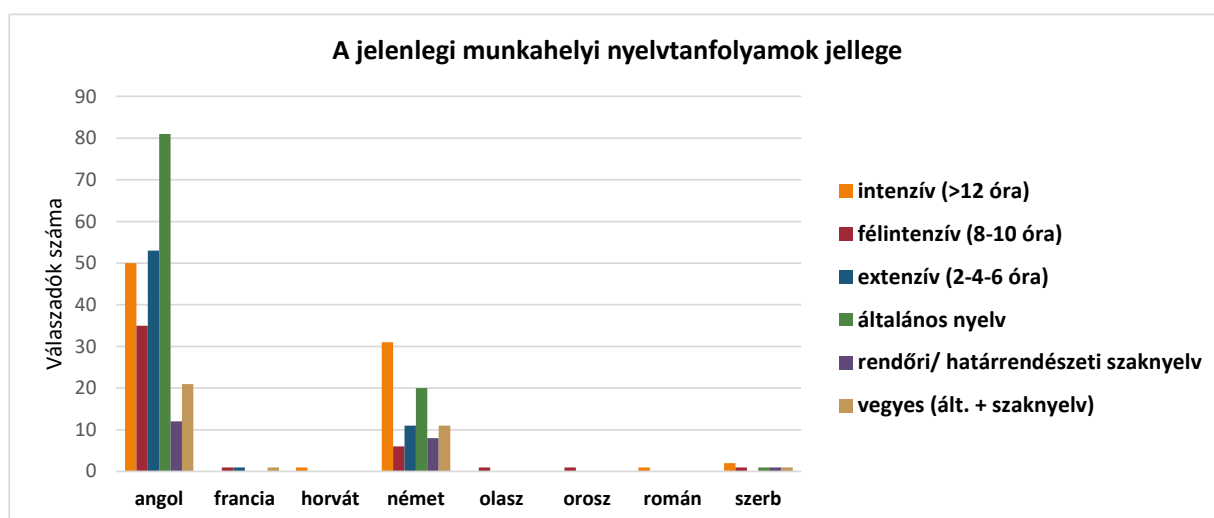
8. ábra: A nyelvek elsajátításának módja (n=480)

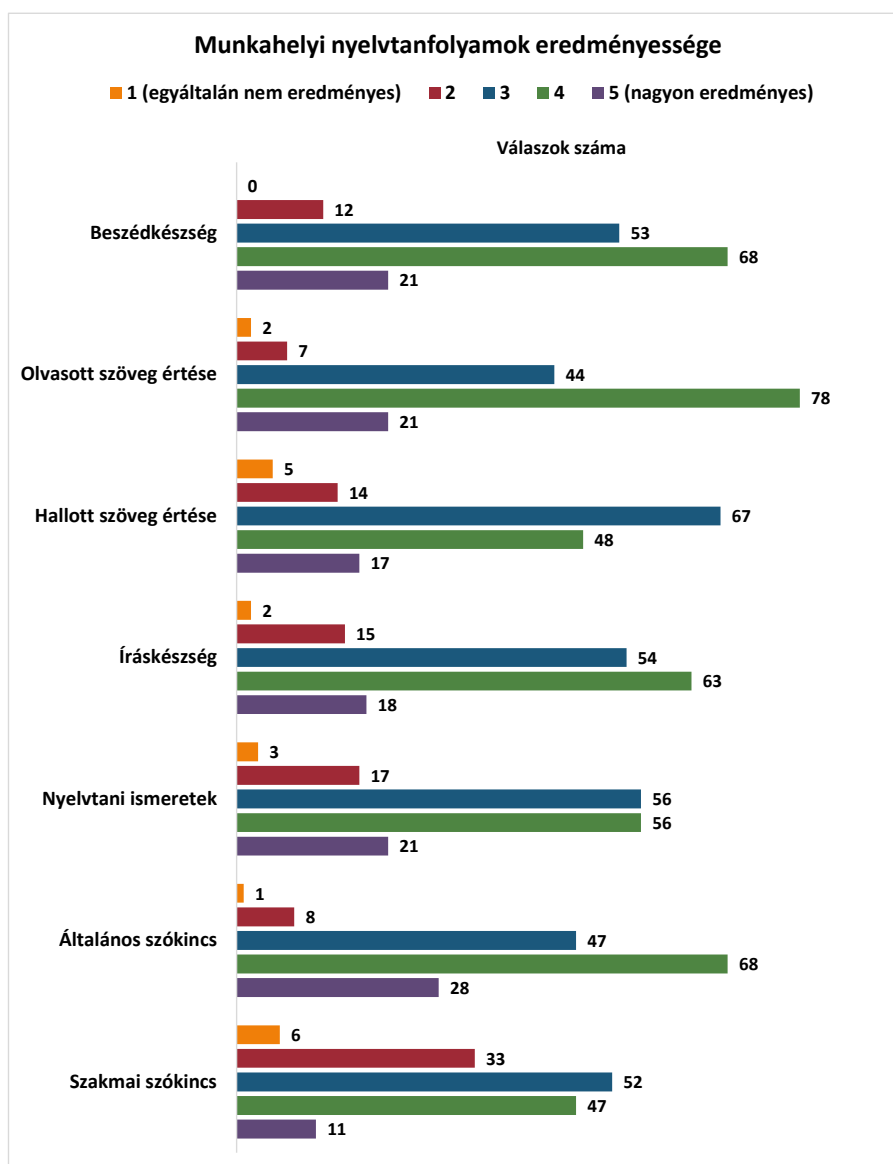
9. ábra: Az általános és szaknyelvi kurzusok aránya

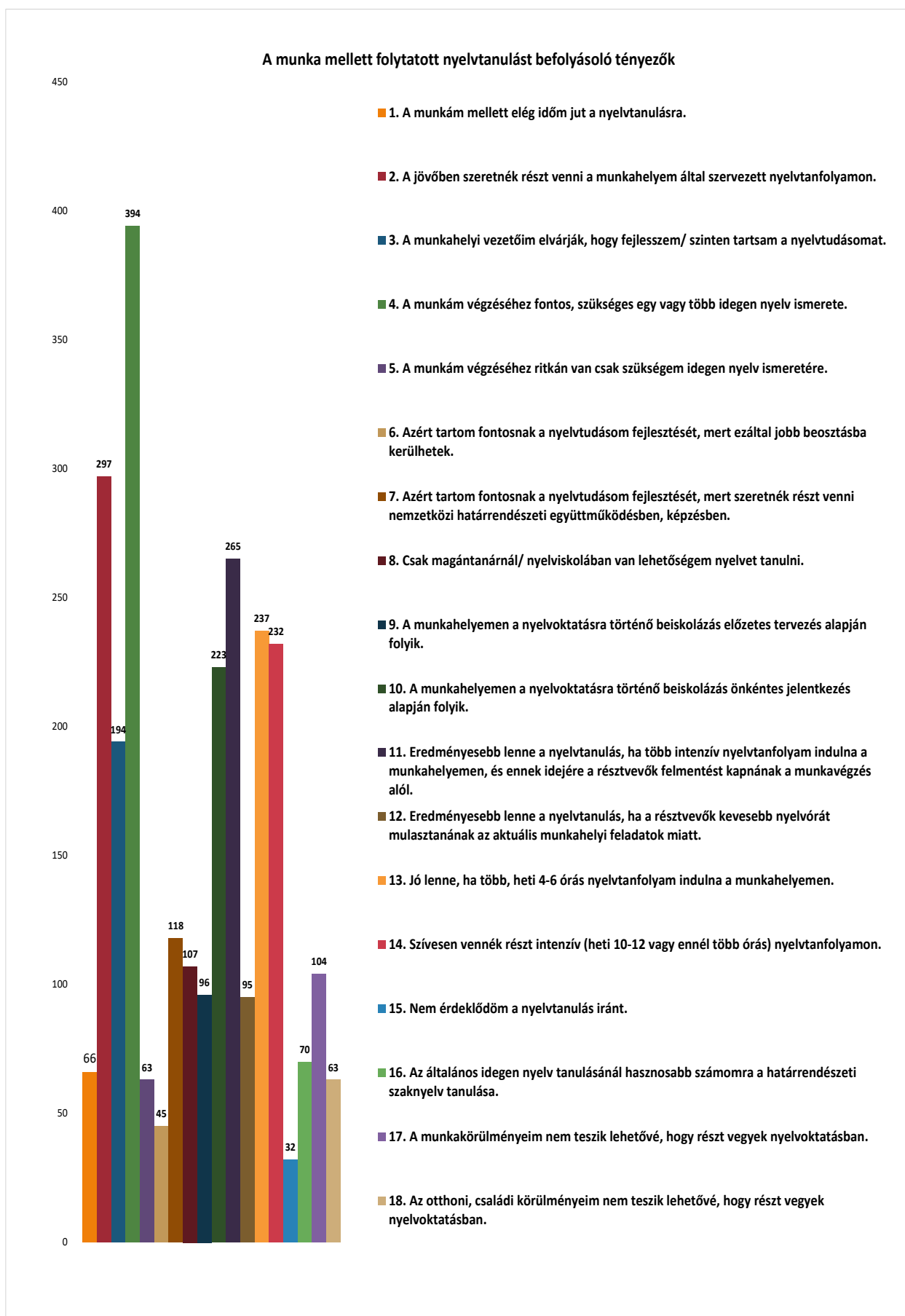
10. ábra: Jelenlegi munkahelyi nyelvtanfolyamok száma (n=559)

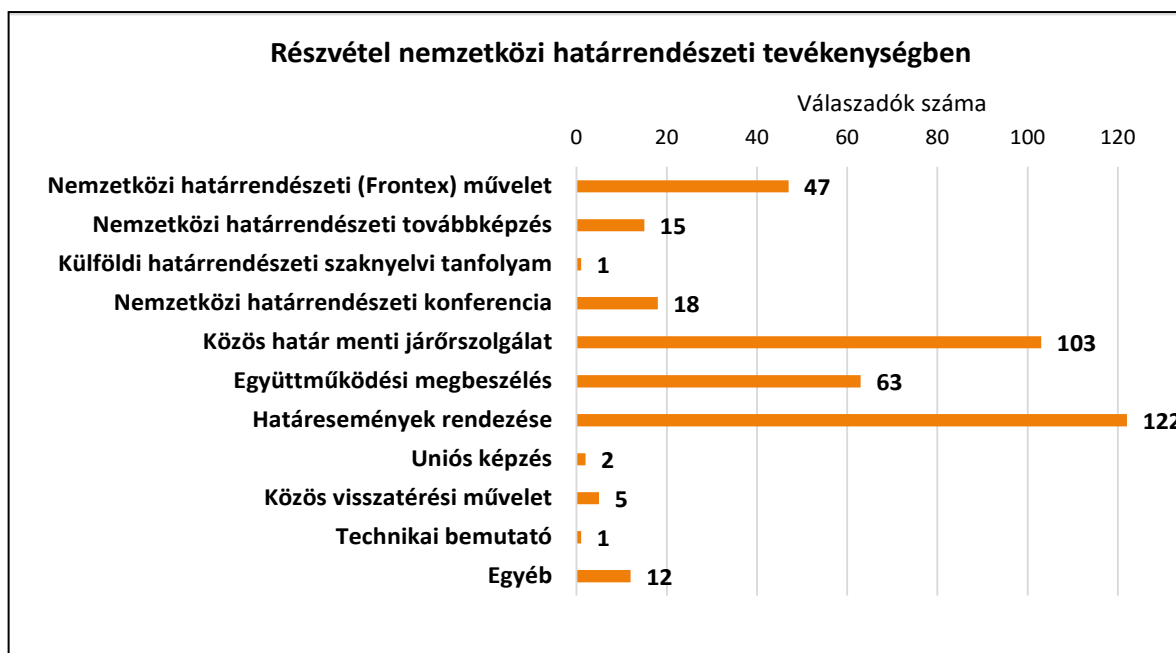
10.a ábra: Jelenlegi munkahelyi nyelvtanfolyamok jellege (n=160)

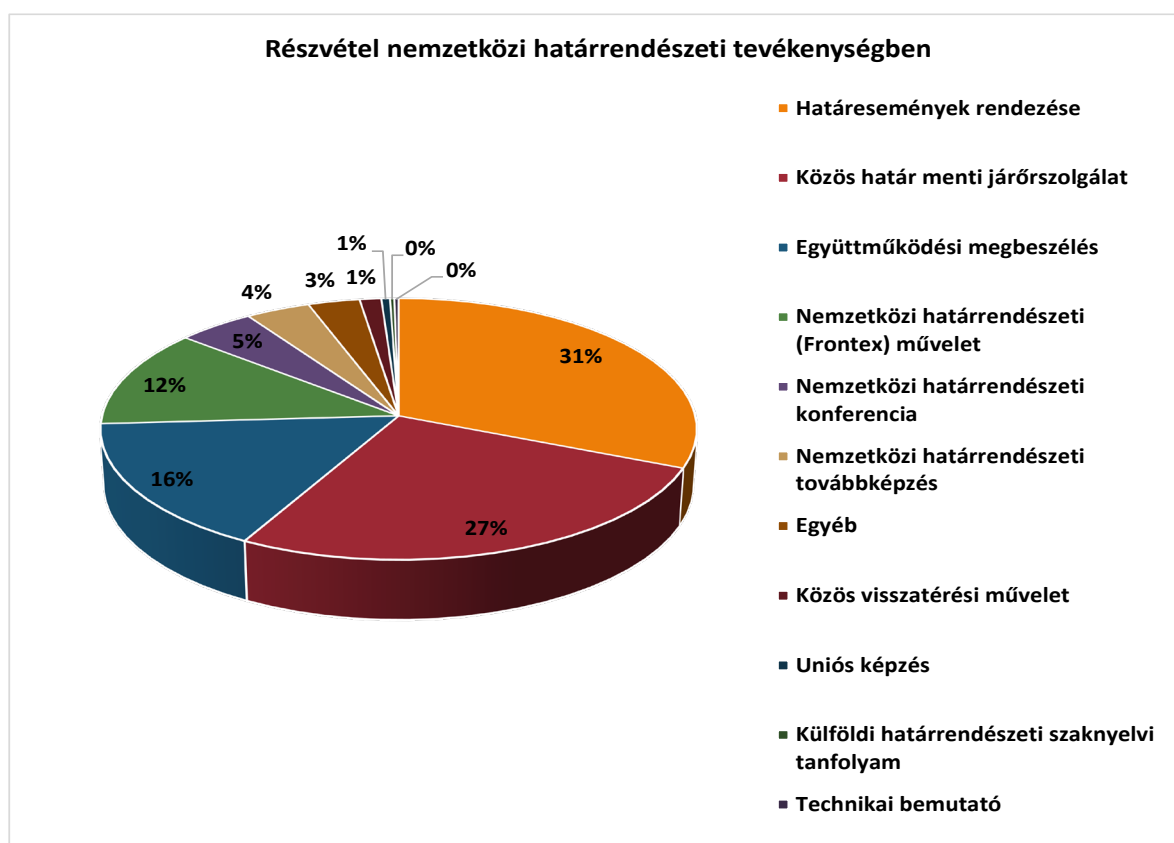
11. ábra: A válaszadók által elvégzett (jelenlegi és korábbi) munkahelyi nyelvtanfolyamok eredményessége nyelvi készségenként (n=154)

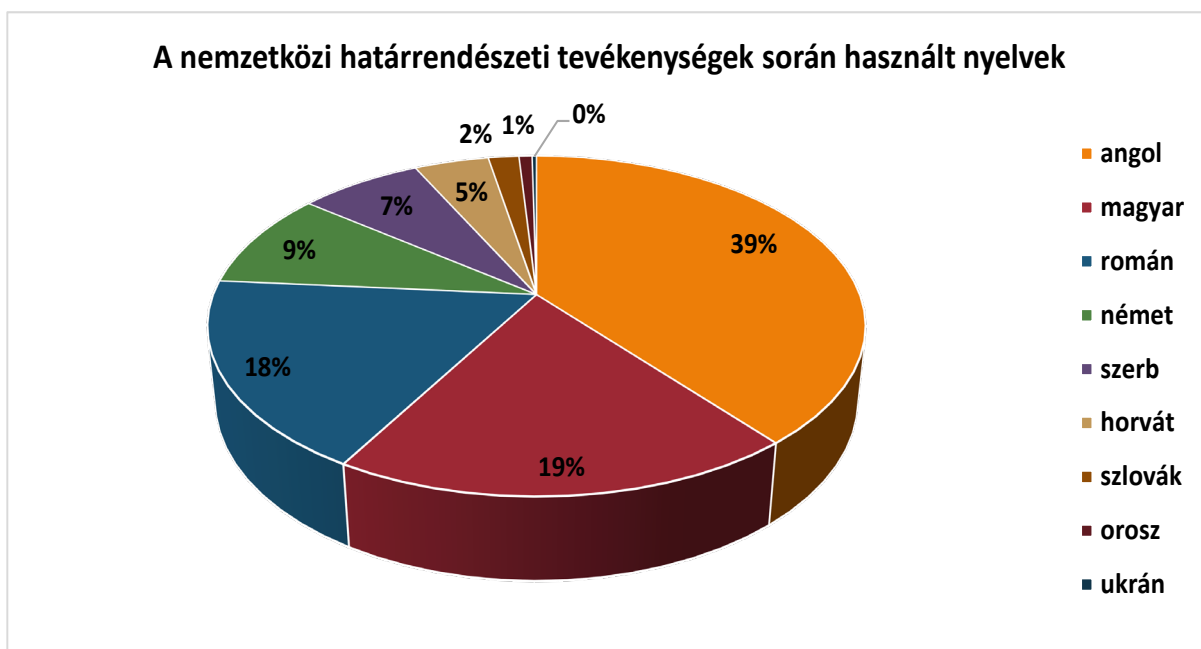
12. ábra: A válaszadók véleménye a munka mellett folytatott nyelvtanulást befolyásoló tényezőkről. (n=538)

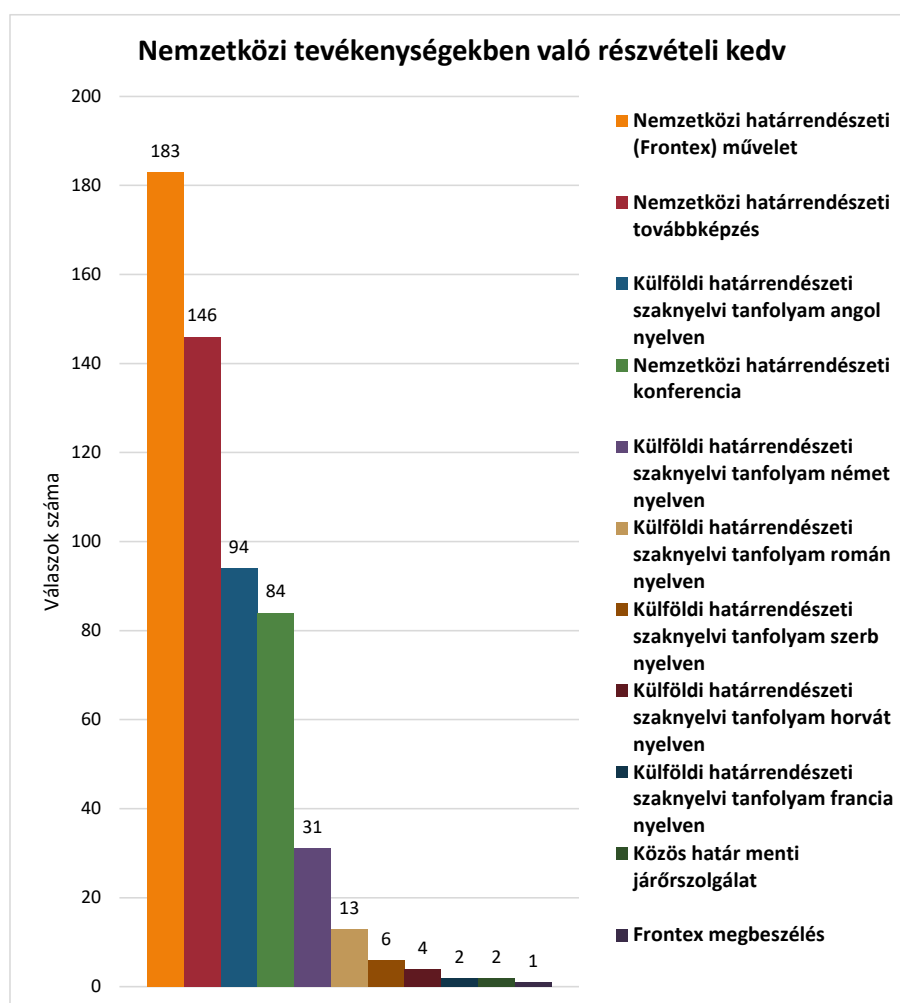
13. ábra: Részvétel korábbi nemzetközi határrendészeti tevékenységekben (n=206)

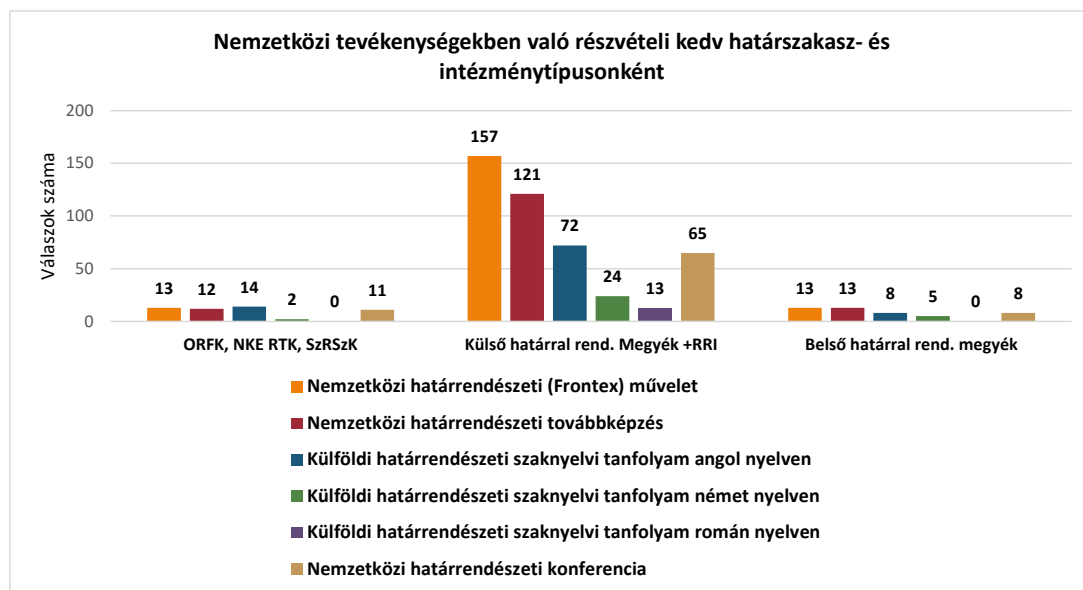
13.a ábra: A különféle korábbi nemzetközi határrendészeti tevékenységekben való részvétel arányai (n=206)

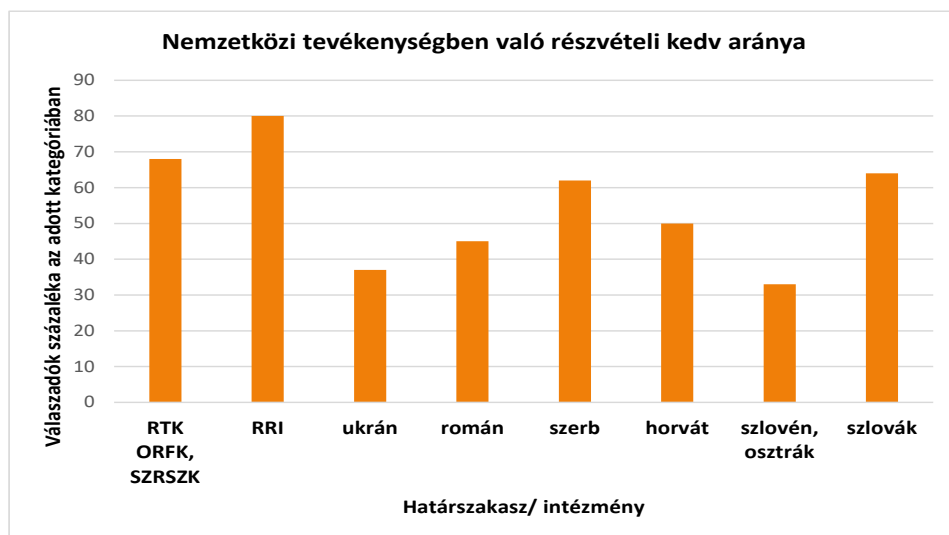
13.b ábra: A korábbi nemzetközi határrendészeti tevékenységek során használt nyelvek (n=206)

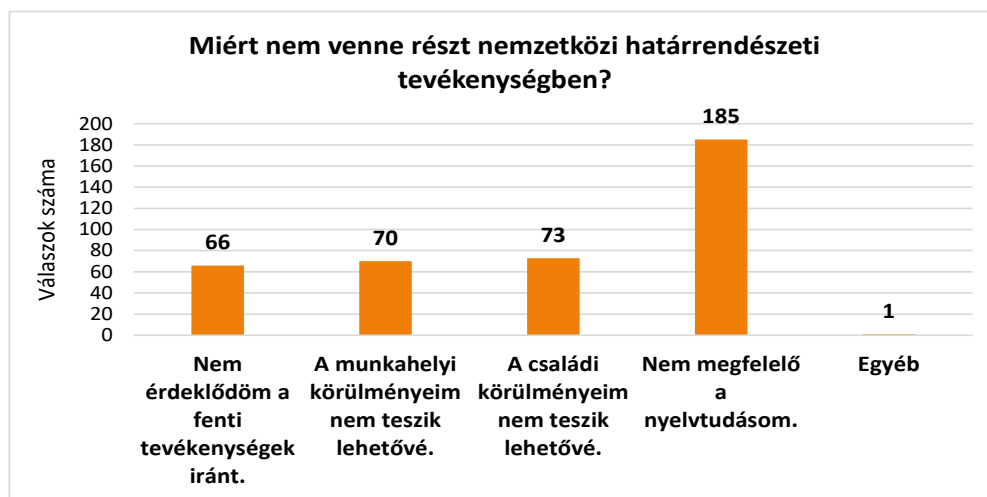
14. ábra: Részvételi kedv a különböző nemzetközi tevékenységekben a jövőben (összesítve) (n=293)

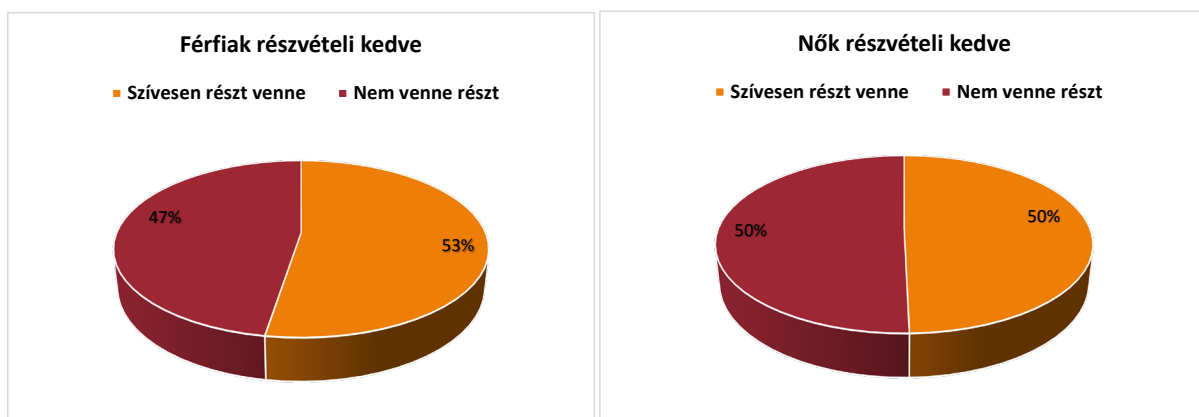
14.a ábra: Részvételi kedv a különböző nemzetközi (legalább 10 válaszadó által megjelölt) tevékenységekben a jövőben, részletezve (n=293)

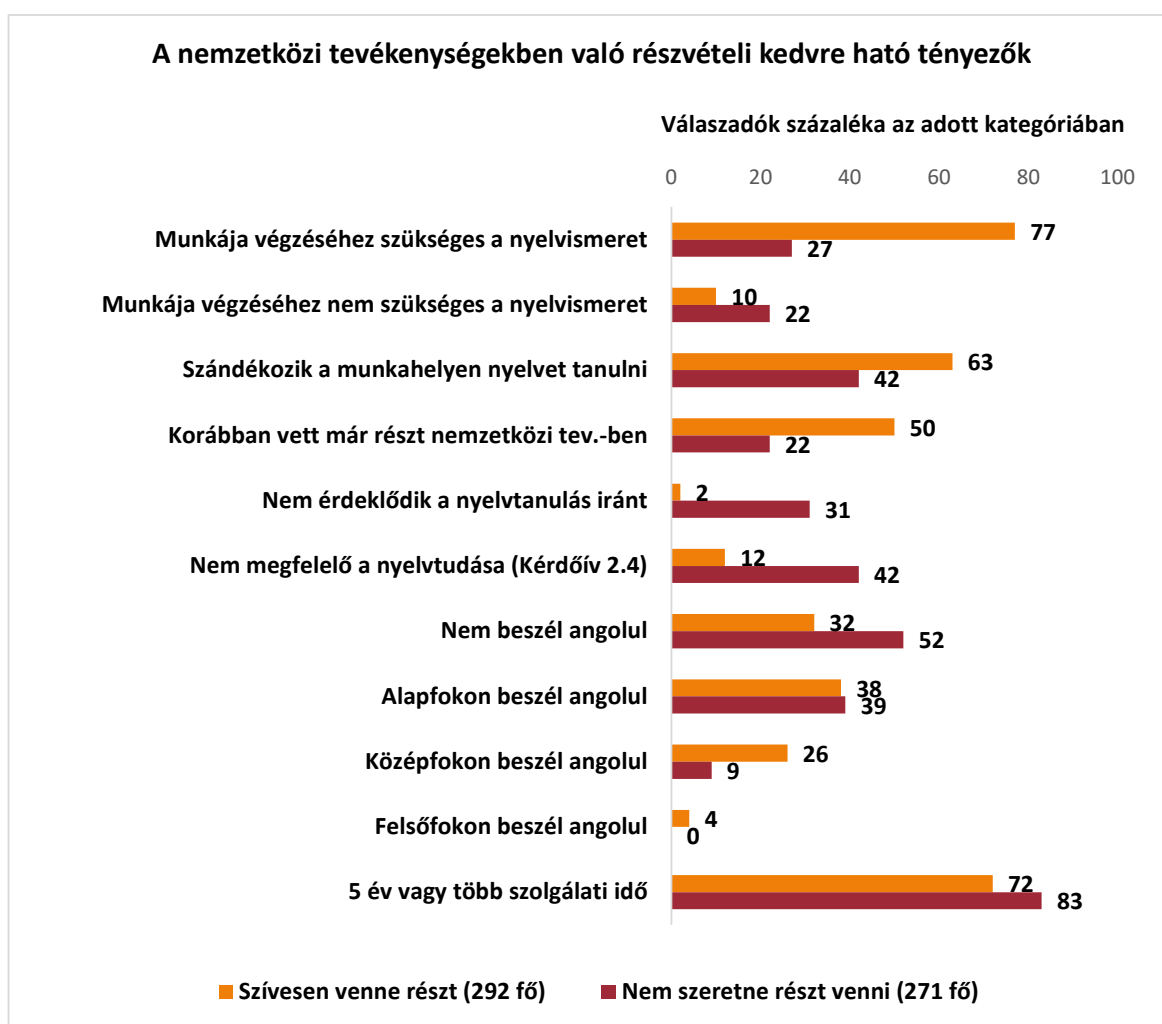
14.b ábra: Nemzetközi tevékenységben való részvételi kedv határszakaszonként és intézményenként (n=293)

15. ábra: A nemzetközi tevékenységben való részvétel akadályai (n=301)

16. ábra: Nemzetközi tevékenységben való részvételi kedv a válaszadók neme szerint

17. ábra: Részvételi kedv és egyéb tényezők összefüggése